

Lenkey, Gábor¹ – Vass, Róbert²

A Rétköz kutatója

Beszélgetés Kormány Gyula professor emeritusszal

The Researcher of Rétköz
A Conversation with Professor Emeritus Gyula Kormány

ABSZTRAKT

Kormány Gyula geográfus professor 1932. május 9-én született Ibrányban. A Szegedi Tudományegyetemen középiskolai földrajztanári képesítés (1961) megszerzését követően a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen kapta meg pedagógia szakos oklevelét 1965-ben. Tájékozató tevékenysége az 1950-es években kezdődött, amely főként a Rétköz természeti adottságainak vizsgálatára terjedt ki. Éveken át tartó vizsgálatok eredményeként hazánkban elsőként tárta fel a földrajzoktatásban az önálló tanulói munka alkalmazásának helyzetét, feltételeit, lehetőségeit, változatait, módszereit. E témakörből írta meg „Az önálló tanulói munka lehetőségei és hatékonysága” c. kandidátusi értekezését is. 1963-tól nyugdíjazásáig a Nyíregyházi Főiskola oktatójaként dolgozott. Az oktató-képző és tudományos munkája elismeréseként 2005 áprilisában a Nyíregyházi Főiskola Tanácsa „Professor Emeritus” címmel jutalmazta meg.

Kulcsszavak: földrajzoktatás, oktatásmódszertan, Rétköz, tájföldrajz, regionális földrajz

ABSTRACT

Gyula Kormány, professor of geography, was born on May 9, 1932 in Ibrány. After graduating as a secondary school geography teacher from the University of Szeged (1961), he obtained a degree in pedagogy from the Kossuth Lajos University of Debrecen in 1965. His landscape research activity began in the 1950s and included the examination of the natural features of Rétköz (a microregion in the Great Hungarian Plain). As a result of many years of research, he was the first in Hungary to summarize the conditions, possibilities, variants and methods of applying independent student work in geography education. He also wrote his candidate thesis, titled "The Possibilities and Effectiveness of Independent Student Work". He worked as a lecturer at Nyíregyházi College from 1963 until his retirement. In April 2005, the Council of Nyíregyháza College awarded him with the title "Professor Emeritus" in recognition of his educational and scientific work.

Keywords: geography teaching, methodology, Rétköz, landscape geography, regional geography

¹ PhD, Assistant Professor, University of Nyíregyháza, Institute of Tourism and Geography, H-4400 Nyíregyháza, Sóstói út 31./B, E-mail: lenkey.gabor@nye.hu

² PhD, Assistant Professor, University of Debrecen, Department of Landscape Protection and Environmental Geography, H-4032 Debrecen, Egyetem tér 1. vass.robort@nye.hu, vass.robort@science.unideb.hu

BEVEZETÉS

Kormány Gyula geográfus professzor természettudományok iránti érdeklődése egészen gyermekkoráig nyúlik vissza, különösen a földrajz és annak oktatása vált később élete meghatározó részévé. Éveken át tartó vizsgálatok eredményeként hazánkban elsőként foglalta össze és tárta fel a földrajzoktatásban az önálló tanulói munka alkalmazásának helyzetét, feltételeit, lehetőségeit, változatait, módszereit. Olyan tudást és tapasztalatot halmozott fel, amellyel évtizedeken keresztül sikeresen oktatta a földrajzmódszertant, irányította a tanárjelöltek gyakorlati felkészítését, és ellátta a gyakorlóiskolák szakfelügyeletét. Publikációs tevékenységében a földrajztanítás mellett a tájföldrajzi kutatómunkája is rendkívül széles körű. Tájkutató tevékenysége folytán számos tanulmánya jelent meg országos és megyei folyóiratokban, tudományos közleményekben. Számos Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tájról, településről jelent meg természet- és társadalomföldrajzi, illetve település- és agrárföldrajzi tanulmánya. Többéves kutatói tevékenysége eredményeként megírta a „Rétköz gazdasági földrajza” c. egyetemi doktori disszertációját, melyet summa cum laude minősítéssel védett meg (Kormány, 1967). Egykori oktatói, valamint kutatói munkája mellett széles körű közéleti tevékenységet is folytat a mai napig. A Professzor Úrral folytatott beszélgetéseink célja az volt, hogy bemutathassuk életútját és tudományos pályafutásának jelentősebb állomásait.

A Modern Geográfia folyóirat fontosnak érzi, hogy lehetőséget biztosítson a magyar geográfia nagy alakjai, professzorai életútjának, szakmai munkásságuk összefoglalásának bemutatására, így a *Földrajzi beszélgetések* című rovata időről-időre jelentet meg velük tanulmányokat. Készült már interjú Jakucs Lászlóval, Pécsi Mártonnal, Somogyi Sándorral, Marosi Sándorral, Enyedi Györggyel, Kőszegfalvi Györggyel, Erdősi Ferencsel, Fodor Istvánnal, Keveiné Bárány Ilonával, Mészáros Rezsővel, Hajdú Zoltánnal, Nemes-Nagy Józseffel, Gábris Gyulával és Kerényi Attilával (Bugya & Ritz, 2006; Bugya & Ritz, 2007; Lampért & Radvánszky, 2007a; Lampért & Radvánszky, 2007b; Baranyai & Lampért, 2007; Szabó & Szabó, 2008; Herczeg et al., 2021; Gálosi-Kovács & Orsós, 2022; Enyedi et al., 2022; Szalai, 2022; Rác & Reményi, 2022; Gera, 2023; Izsák & Tésits, 2023; Fazekas et al., 2023). Ezt a sorozatot folytatjuk most Kormány Gyulával, a Nyíregyházi Egyetem professor emeritusával.

MÓDSZEREK

Az interjú elkészítése több fázisban történt 2023 augusztusában. Az előzetesen e-mailben megfogalmazott kérdések megválaszolása után személyes beszélgetés keretében történt az adatok felvétele és pontosítása egykori Intézetének jelenlegi oktatója, Lenkey Gábor, a Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet adjunktusa, valamint Vass Róbert, a Debreceni Egyetem Tájvédelmi és Környezetföldrajzi Tanszék adjunktusa által, aki korábban tíz éven keresztül szintén a Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet oktatója és kutatója volt. A személyes beszélgetést további pontosítás követte e-mail váltások formájában. Az így készült tanulmány Kormány Gyula professor emeritus életpályáját, elért eredményeit időrendi sorrendben kívánja bemutatni, melynek közzétételéhez Professzor Úr engedélyét adta.

EREDMÉNYEK

Meséljen Professzor Úr a gyermekkoráról! Milyen családi környezetben nőtt fel? A szülei hogyan befolyásolták, milyen szerepet játszottak a pályaválasztásban?

Gyermekéveimet Ibrányban békés, meghitt, családi miliőben töltöttem. Szüleim gazdálkodtak, egyes gazdálkodást folytattak, de legfőképpen növénytermesztéssel foglalkoztak. A körülményekhez igazodva, eredményesen gazdálkodtak, piacképes terményeket állítottak elő. Hárman vagyunk testvérek, szoros érzelmi kapcsolat van köztünk. Testvéreim fiatalabbak nálam, húgom tanár, öcsém villamosmérnöki technikus lett. Szüleim mindenkor gondoskodtak zavartalan szellemi, fizikai fejlődésemről. Iskolai tanulmányaimat feltétel nélkül mindenben támogatták. Gyermekkoromban az utcabeli gyerekekkel elsősorban labdajátékokat játszottunk, leginkább futballoztunk, illetve fürdőztünk, amikor csak lehetett a közeli Belfő-csatornában. Jól tanultam az iskolában, így délutánoként sokszor vehettem részt különböző programokon, kirándulásokon, melyeket a tanító szervezett. A pedagógusi pályát az iskolai tapasztalataim, élményeim alapján önállóan választottam, amit szüleim is jó szívvvel támogattak.

Az iskoláit hol végezte? Milyen hatást gyakoroltak tanulmányai, tanárai személyes életútjára, tudományos érdeklődésére? Hogyan jellemezné az akkori földrajzoktatást?

Általános iskolai tanulmányaimat Ibrányban, majd a Nyíregyházi Állami Tanítóképző Intézetben folytattam. A tanítói oklevél megszerzése (1952) után az Egri Pedagógiai Főiskolán, biológia–földrajz szakon tanultam tovább. A tanári diploma (1955) megszerzése után a nagyhalászi Általános Iskolában kezdtem meg oktató-nevelői munkámat, ahol Országos Kiváló Úttörő Csapat minősítést kapott az általam vezetett csapat. Minden évben táborozást szerveztünk hol a Zemplénbe, hol a Bükkbe. Az iskolai és közéleti munka mellett levelező hallgatóként továbbtanultam a Szegedi Tudományegyetem földrajz szakán, majd a középiskolai földrajztanári képesítés megszerzését követően (1961) a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem pedagógia szakán szereztem pedagógiai szakos végzettséget 1965-ben.

A pedagóguspálya és benne a földrajz iránti szeretet az általános iskolában kezdődött, s az itt szerzett ismeretek, pedagógiai eljárások, hatások példaértékűek voltak számomra. Általános iskolai tanulmányaimra visszagondolva meghatározó volt Bakó András tanár úr, aki a földrajz iránti vonzódásomat alapozta meg, illetve a felső tagozatban Takács Ferenc kántortanító, aki nem mellesleg a földrajzot is tanította. Az elemi iskolában, az 1930-as években a történelmi Magyarország földrajzát tanították igen részletesen. Kiemelten az elszakított vármegyék társadalmi-gazdasági adottságaira fókuszáltak. A Nyíregyházi Állami Tanítóképző Intézetben kiváló tanárok voltak. Szakmai felkészültségükkel, emberi magatartásukkal nélkülözhetetlen ismereteket, követendő mintát adtak. Középiskolai tanáraink közül Sárdi Bélára (irodalom), Baranyi Ferencre (biológia), Lóky Károlyra (földrajz–történelem), Dohanics Jánosra (matematika), illetve Horvát Jánosra (gyakorló iskolai tanító) emlékezem vissza szívesen. Ebben az intézményben, az 1950-es években a földrajz tantárgyat kevés óraszámban tanították. Európa és kiemelten Magyarország földrajzával foglalkoztak nagyobb terjedelemben és mélységben.

Mi motiválta a pályaválasztásban? Hogyan emlékszik vissza a felsőfokú tanulmányaira?

A II. világháború előtti időszakban az elemi iskolát végzett tanulóknak csekély lehetőség kínálkozott a továbbtanuláshoz. Kevesen tanulhattak polgári iskolában, középfokú intézményekben. A háború után az általános iskolai tanulmányok befejeztével széles körű lehetőség nyílt az ismeretek gyarapítására, továbbtanulásra. Ezzel a körülménnyel számtalan fiatal élt a szűkebb és tágabb környezetemben egyaránt.

A természetközeli tárgyak, ezek közül is a földrajz és biológia szeretete motivált a pályaválasztásban. Vidéki gyermekként a természettel szoros kapcsolatom volt, mindig is érdekelt a növény- és állatvilág, így már korán sok tapasztalati ismeretet szerezhettem róluk. Emlékszem, hogy gyermekként is leginkább a földrajzi folyamatok (hőmérséklet, felhőzet alakulása, égitestek mozgása) keltették fel az érdeklődésem.

A tanári oktató-nevelői munkám hatékonyságának fokozása érdekében kívánatosnak tartottam a pedagógiai, pszichológiai ismereteim bővítését. A felsőfokú tanulmányaim során az előadások mellett a gyakorlatok, a szemináriumok, tanulmányutak kínáltak kiváló lehetőséget az aktivitásra, vitára, önálló véleményalkotásra. A gyakorlatok azért is voltak számomra igen kedvesek, mivel ezeken lehetőség nyílt kérdések, problémák megvitatására például a gazdaság- és társadalomföldrajz kérdéskörében. Szívesen emlékszem vissza a csillagászati szakköre is, mivel a bennünk felmerült kérdésekre mindig egzakt válaszokat kaptunk. A csillagvizsgálóban nyomon követhettük a tanultakat, ismereteinket bővíthettük.

Meg tudná nekünk nevezni néhány professzorát, tanárát, vagy akár hallgatótársát is, akik inspirálták? Voltak olyan emberek, akik egy életre szóló hatást gyakoroltak Önre?

A főiskolai és egyetemi évek alatt olyan kiváló professzorok tanítottak, mint Hortobágyi Tibor, aki tartalmas, alkalmazóképes, érdeklődést kiváltó előadásával, Láng Sándor kimagasló tudásával, elemző- és szintetizálóképességével és Udvarhelyi Károly életszerű, fordulatos gondolkodásával, logikus okfejtésével, rendszerezőképességével gyakorolt rám az oktató és tudományos munkámban példaértékű hatást. De megemlíteném még Bende Sándort, Korpás Emilt és Andó Mihályt is. Pályatársaim közül legszívesebben Fehér Vilmosra és Krasznai Lászlóra emlékszem vissza, akik a felkészülésben leginkább motiváltak az Egri Pedagógiai Főiskolán.

Hogyan kezdődött kutatói pályája? Miből írta szakdolgozatát, doktori disszertációját, és mi állt a témaválasztás hátterében?

A tájkatató tevékenységem az 1950-es évek második felében kezdődött a Rétköz tájföldrajza témakörében. Ezt a témát azért választottam, mert e kistáj a szülőföldem, érdekelték a közvetlen környezetem természeti, gazdasági, társadalmi, földrajzi viszonyai, adottságai, fejlődés-története. Többek között azért is választottam még, mert a Rétközről néprajzi, irodalmi tanulmányokon kívül földrajzi jellemzés még nem jelent meg korábban. A kistájra vonatkozó vizsgálati eredményeimet egyetemi évfolyamdolgozatokban, szakdolgozatomban összegeztem. Később, az 1960-as években Andó Mihály és Krajkó Gyula szakmai tanácsai alapján végeztem tudományos kutatómunkámat.

Többéves kutatói tevékenységem eredményeként megírtam a „Rétköz gazdasági földrajza” c. egyetemi doktori disszertációm, melyet 1967-ben summa cum laude minősítéssel védtem meg.

1. ábra: Kormány Gyula interjú közben (2023. augusztus 29.)
Figure 1. Gyula Kormány during the interview (29 August, 2023)

Hogyan indult az életpályája? Melyek voltak szakmai karrierjének legfontosabb állomásai?

A nagyhalászi Általános Iskolától 1963-ban kerültem a nyíregyházi Tanárképző Főiskolára, itt négy évig a Pedagógiai Tanszéken tanársegédként, majd adjunktusként tartottam előadásokat, vezettem szemináriumokat pszichológia, oktatás- és neveléstudományok tárgykörben. Érdeklődésem egyre inkább a földrajz felé fordult, ezért 1969-ben – saját kérésemre – belső áthelyezéssel a Földrajz Tanszékre kerültem, ahol nyugdíjazásomig (2012-ig) aktívan részt vettem az oktató-nevelő-képző-, valamint a tudományos kutatómunkában. A tanszék oktatójaként az első évtizedben általános természeti földrajzot (elmélet, gyakorlat) és Magyarország földrajzát (elmélet, gyakorlat), néhány szemeszterben tantárgypedagógiát tanítottam. Az 1970-es évektől a „Földrajzoktatás módszertana” c. stúdium vezetése adta oktatómunkám nagyobb hányadát. Mellette a Kárpát-medence természeti földrajzát, Magyarország természeti földrajzát, speciálkollégium keretében Erdély földrajza, Magyarország vízügyi története, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye földrajza c. tárgyakat oktattam. Rendszeresen szerveztem, vezettem terepgyakorlatokat, tanulmányutakat a Kárpát-medence különböző területeire, tájaira, melyek során arra törekedtem, hogy a főiskolai tantervi követelmények teljesítésén túl az általános és középiskolai tanulmányi kirándulások szervezéséhez, vezetéséhez is példaként szolgáljanak. A hallgatók közül minden évben többen (8–12 fő) választották az általam ajánlott szakdolgozati témákat. Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára is rendszeresen készítettem fel hallgatókat, akik minden alkalommal az élményben végeztek.

Mindezek mellett elláttam a gyakorlóiskolák földrajz szakos tanárainak a szakfelügyeletét, szerveztem, vezettem a szakmai, módszertani továbbképzésüket. A hazai tájak, üzemek, a szomszédos és távolabbi európai országok földrajzi adottságainak, viszonyainak a közvetlen megismerése, tanulmányozása céljából vezetésemmel a földrajz szakos szakvezető tanárokkal eljutottunk a Kárpátok

különböző tájegységeihez, Ausztrián át Németországba, Hollandiába, Belgiumba, Franciaországba, Luxemburgba. A tanulmányutakon felbecsülhetetlen szakmai ismeretek birtokába jutottunk, amelyeknek felhasználása a földrajzoktatás hatékonyságát, a valóság-hű képzetek kialakítását szolgálták.

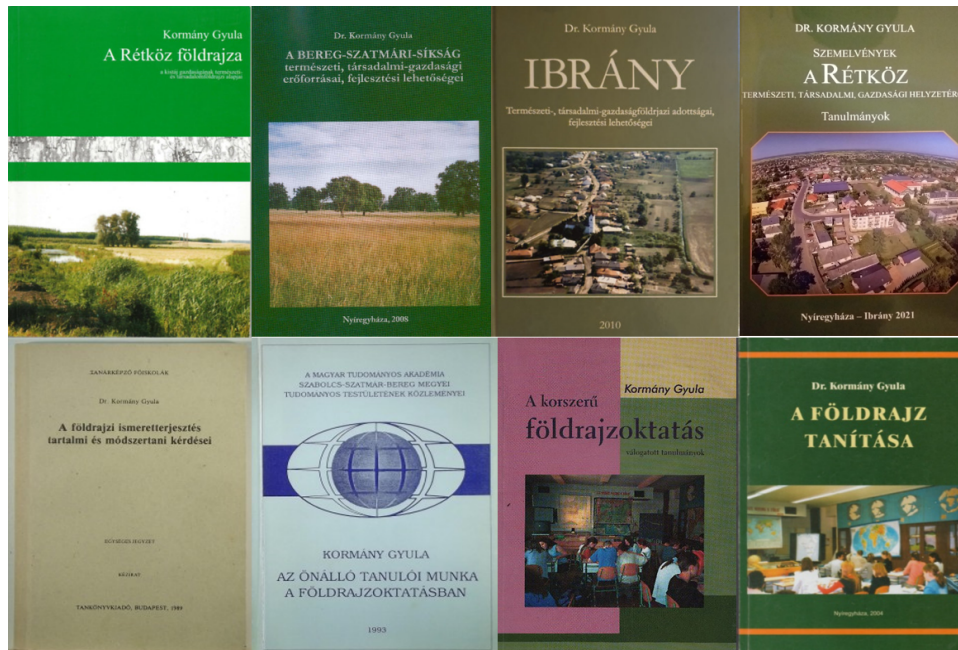
Az 1965–1971 közötti években a főiskola személyügyi feladatait is elláttam egy olyan időszakban, amikor az oktatói létszám hatszorosára nőtt. A főiskola életében ez volt a legnagyobb gyarapodás, ezt döntően az új tanszékek és egy új gyakorlóiskola megszervezése, kialakítása váltotta ki. 1994-től, a megalakulás kezdetétől, kapcsolódtam be a beregszászi Magyar Tanárképző Főiskola földrajz szakos hallgatóinak képzésébe, mint tanszéki felelős és oktató. Itt a természeti földrajz mellett a Kárpát-medence földrajzának és a földrajztanítás módszertanának elméleti és gyakorlati óráit vezetem. Feladataimat igyekeztem a határon túli magyarság anyanyelvi oktatási-kulturális támogatását kiemelten szem előtt tartva, szakmai odaadással, felelősséggel végezni. 1994-től 1998-ig tanítottam a miskolci Nagy Lajos Király Magánegyetem Földrajz–Ökológiai Tanszékén a Kárpát-medence természeti földrajzát és tantárgypedagógiát, 1994-től 2001-ig a GATE Mezőgazdasági Főiskolai Kar Repülő-Műszaki és Képzési Tanszékén meteorológiát, az Európai Tanulmányok Központjának tanfolyamán gazdasági földrajzot.

Oktató-képző és tudományos kutatómunkám szerves részének tekintettem a tudományos konferenciákon, tanári továbbképzéseken való aktív részvételt. Rendszeresen vállaltam ezeken a rendezvényeken előadásokat, konzultációkat. Nemcsak hazai, hanem nemzetközi tudományos konferenciákon (Ungvár, 1989; Beregszász, 1996; Csíkszereda, 1999), tanári továbbképző tanfolyamokon (Belényes, 2000; Óradna, 2001) is tartottam előadásokat. Oktató és tudományos munkásságom elismeréseként 1976-ban docensi, majd 1984-ben főiskolai tanári kinevezést kaptam.

Milyen kutatási projekteken vett részt és ezekben milyen feladatokat kapott? A finanszírozás terén milyen lehetőségeik voltak?

Részt vettem a földrajztanárképzés tantervi programjának kimunkálásában. Az 1990-es években a MFT kérésére aktívan bekapcsolódtam a NAT „Földünk és környezetünk” c. műveltségi blokk tartalmának, követelményrendszerének kidolgozásába. Tíz évig az „Iskolakultúra” c. pedagógusok szakmai-tudományos folyóiratának szerkesztőségi tagjaként tevékenykedtem. A TMB felkérésére 1985–1988 között Phouluang Kanoráth laoszi ösztöndíjas tudományos vezetője voltam. Három éven át segítettem „Az audiovizuális eszközök alkalmazásának lehetőségei és hatékonysága a földrajzoktatásban” c. kutatási témájának kidolgozásában. Támogattam az anyaggyűjtésben, a kísérleti vizsgálatok szervezésében, irányításában, az eredmények rendszerezésében, összegzésében. Vezetésem ideje alatt sikeres szakmai vizsgát tett, kandidátusi értekezését kiváló eredménnyel magyarul védte meg. Finanszírozással kapcsolatban megemlíteném az OTKA-t, különböző támogatásokat, melyeket az Oktatási Minisztérium nyújtott, pl. módszertani kutatásokhoz. De itt kell megemlíteni a Megyei Tanács Kulturális Osztályát, vagy éppen a kutatásba bevont térségek önkormányzatait is. Támogatást sikerült szerezni az MTA Regionális Kutatások Központja Térségfejlesztési Osztályától, illetve a Magyarország–Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2003–2013 keretén belül, valamint az Európai Regionális Fejlesztési Alapból is.

2. ábra: Kormány Gyula fontosabb könyvei
Figure 2. Selection from the books by Gyula Kormány

Voltak a pályája során kutatási irányváltások, és ha igen, mik voltak az okok és a tapasztalatok?

Tudományos kutatómunkám több területre és több korszakra osztható. Tájékutató tevékenységem az 1950-es években kezdődött, a Rétköz természeti adottságainak vizsgálatára terjedt ki. Évek múltán a Felső-Tisza-vidék és az Észak-Nyírség tájegységeire, tájegységreszekre terjedt, és terjed napjainkig. Kutatásaim során törekedtem fejlődésében, változásaiban feltárni a vizsgált tájegység adottságait, viszonyait, társadalmi-gazdasági jelentőségét. Kutatási területeimről korábban megjelent földrajzi, történeti, néprajzi, régészeti és egyéb műveket alapnak tekintettem, de nem törekedtem arra, hogy azok mondanivalóját más megközelítésben megismételjem, vagy kiegészítsem. Kutatási eredményeimről írt dolgozataim, tanulmányaim országos és megyei folyóiratokban, tudományos közleményekben jelentek meg. Ebben az időben kerültek kiadásra többek között a Nyíregyháza éghajlata (Kormány, 1980), Szabolcs-Szatmár megye hévízkútjai (Kormány, 1978), a Tiszalöki-vízlépcső (Kormány, 1979) c. tanulmányaim. 1978–79-ben a Magyar Állami Földtani Intézet megbízásából a Felső-Tisza-vidék beregi kistáján végzett kutatásaiban vettem részt. Itt klimatológiai, hidrológiai, talajtani vizsgálatokat végeztem.

Az 1970-es évek végétől kezdve – tanszéki munkamegosztás következtében – egyre inkább a tantárgypedagógiai kérdések felé irányult az érdeklődésem. Szakmódszertani vizsgálatom számos területre terjedt ki. Így pl. a hazaszeretet, értelmi és érzelmi életre nevelés, az önálló tanulói munka, a differenciált tanulói tevékenység, a korszerű földrajzoktatás, stb. témáira. Több évig tartó vizsgálatok eredményeként hazánkban elsőként foglaltam össze, tártam fel a földrajzoktatásban az önálló tanulói munka alkalmazásának helyzetét, feltételeit, lehetőségeit, változatait, módszereit. Ezirányú kísérleti vizsgálataim alapján született megállapításaim hozzájárultak az önálló tanulói tevékenység valóságghú megítéléséhez, az önálló munkaforma nagyobb arányú alkalmazásához. E témakörből írtam meg „Az önálló tanulói munka lehetőségei és hatékonysága” c. kandidátusi értekezésemet (a

földrajztudományban módszertanból elsőként), amelyet 1982-ben sikeresen megvédtem (Kormány, 1982). Még ebben az évben a Moszkvai Akadémia kérte, hogy lefordíthassák a kandidátusi értekezést oroszra, melyhez hozzájárulásomat adtam. 1993-ban „Az önálló tanulói munka a földrajzoktatásban” c. munkám könyvben megjelent (Kormány, 1993). Ezt megelőzően orosz (1979), és német (1981) nyelvvizsgát tettem. Az orosz nyelvi ismereteim bővítése céljából egy-egy hónapot töltöttem Harkovban és Kijevben.

Az 1980-as évek második felében intenzíven foglalkoztam „A számítógép- és a videotechnika alkalmazása a földrajzoktatásban” c. témakörrel. A vizsgálatok eredményeit, tapasztalatokat módszertani folyóiratokban publikáltam (Kormány, 1988, 1990, 1991, 1992). 1989-ben „A földrajzi ismeretterjesztés tartalmi és módszertani kérdései” c. könyvem jelent meg (Kormány, 1989).

Az 1990-es évektől kutatómunkám döntően a Rétköz földrajzi viszonyainak vizsgálatára terjedt ki. A kistáj területén végzett kutatási eredményeim összegzése egy önálló kötetben jelent meg „A Rétköz földrajza: a kistáj gazdaságának természeti- és társadalomföldrajzi alapjai” címmel (Kormány, 2000). E munka egyben lezárja és összefoglalja a témában végzett – kisebb megszakításokkal – négy évtizeden át folytatott kutatómunkámat. Összegezi az idevágó korábbi tanulmányaim eredményeit, egyben kapcsolódik a terület fejlesztési terveihez, amely további indítékot, lendületet ad a kutatások folytatásához.

Az ezredforduló után, 2001-ben jelent meg „A korszerű földrajzoktatás” c. könyvem (Kormány, 2001), 2005-ben „A földrajz tanítása” c. főiskolai tankönyvem (Kormány, 2005). 2008-ban publikáltam „A Bereg-Szatmári-síkság természeti, társadalmi-gazdasági erőforrásai, fejlesztési lehetőségei” c. könyvem (Kormány, 2008), amely alapvető forrásként szerepelhet a térség terület- és településfejlesztő programjának megalkotása során. 2010-ben „Ibrány természeti-társadalmi-gazdasági adottságai, fejlesztési lehetőségei” c. könyvem jelent meg (Kormány, 2010). A „Szemelvények a Rétköz természeti, társadalmi-gazdasági helyzetéről Tanulmányok” c. könyvem pedig 2021-ben került kiadásra (Kormány, 2021) (2. ábra).

Ha jól tudjuk, Professor Úr pályája majdnem egészét a Nyíregyházi Főiskola oktatójaként töltötte. Meséljen az ottani légkorról, milyen volt a szakmai kapcsolata a kollégáival, tanítványaival?

Valóban, 1963-tól nyugdíjazásomig a Nyíregyházi Főiskola oktatójaként dolgoztam, munkahelyet nem változtattam. A tanszéki munkakörülmények feladataim ellátásához kedvezőek voltak. Kutatási témáim mindenkor a tanszék kutatási programjának szerves része volt. Munkámat a főiskola és a tanszék vezetése mindenben támogatta. Ezen kívül igen jelentős anyagi támogatásban részesültem az OTKA, az Országos Kulturális Intézmény, a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács részéről, valamint a kutatási területet érintő önkormányzatoktól. A hallgatók mindenkor bizalommal fordultak hozzám tanulmányi, magánjellegű kérdésekkel egyaránt. Igyekeztem megnyugtató válaszokat, tanácsokat, javaslatokat adni problémáikra, személyes kérdéseikre. Kollégáimmal jó munkatársi, segítőkész, feszültségmentes kapcsolat alakult ki, ez most is jelen van.

Különösen jó szívvel emlékszem Frisnyák Sándorra, de Boros Lászlóra is, akik mindenben segítettek munkámat. Kutatómunkám során sok hasznos tanáccsal, észrevétellel láttak el, értékes javaslatokat adtak számomra. Borsy Zoltán a Rétköz kutatásában, a természetföldrajzi vizsgálatok megírásában

adott nélkülözhetetlen segítséget konzultációk során. Süli-Zakar István a gazdaságföldrajz esetében tanácsokkal, javaslatokkal látott el, melyeket alkotó módon használhattam mind az oktató, mind pedig a kutatómunkámban. A Gyakorló Iskolai kollégáim közül kiemelném Vikárné Egri Olgát, Nagy Sándornét, Csendesné Szentesi Juditot és Komáromi Istvánt. A velük való nagyszerű munkakapcsolat során a tanári pályára való felkészítésben szoros együttműködéssel kiváló tanárokat képezhettünk. Ők a kutatásban is részt vettek, kísérleti osztályokat jelöltek ki, ezáltal nélkülözhetetlen információkat adtak munkámhoz.

Hogyan jellemezné külföldi utazásainak tapasztalatait? Volt ezeknek szemléletformáló hatása?

Hivatalos külföldi utazásaim szakmai jellegűek voltak. Bukarestben személyesen találkoztam oktató kollégákkal, amely találkozások során megvitattuk a magyar–román kutatási területek aktuális természetföldrajzi, illetve metodikai kérdéseit. Brassóban tanítási órákat látogattam, valamint egy kiránduláson vettem részt, ahol lehetőségem nyílt a városi nevezetességek megtekintésére (pl. piactér, székesegyház, múzeum), illetve egy szücs manufaktúra – szőrmefeldolgozó üzem meglátogatására is. Csehszlovákiai utam során Ústi nad Labemben, illetve az Érchegységben terepgyakorlaton vehettem részt. A kőzetek, ásványok vizsgálata és megfigyelések végzése mellett üzemeket is látogattunk (sörgyárak, textilüzem). Marosvásárhelyi utam alkalmával földrajzos kollégákkal találkoztam. Külön kiemelném Nagy Arisztidet, aki Erdély társadalomföldrajzi kérdéseivel kapcsolatban adott át fontos információkat, ismereteket. Kolozsváron Tövissy József Erdély természetföldrajzának kutatójával találkoztam, kivel olyan szoros szakmai kapcsolat alakult ki, hogy későbbi magyarországi utazásai alkalmával közös zempléni kirándulásokon is részt vettünk. Ezek mellett több helyre is sikerült eljutnom úgy, mint pl. Ungvár, Bergszász, Munkács, Csíkszereda. Utazásaim alkalmával hasznos, követendő tapasztalatok birtokába jutottam. Szakmai jellegű kérdéseimre, problémáimra, meggyőző, előremutató válaszokat kaptam. A külföldi útjaim során a magyar geográfusokról igen jó szakmai véleménnyel voltak, pl. Bukarestben Kádár Lászlóról, Pécsi Mártonról, Láng Sándorról, Ústi nad Labemben Borsy Zoltánról.

Kérjük, szóljon Professor Úr néhány szót aktív szakmai közéleti tevékenységéről is!

Egykori oktatói, valamint kutatói munkám mellett széles körű közéleti tevékenységet folytatok a mai napig. Az Oktatási Minisztérium közoktatási szakértője, közoktatási vizsgáztatója vagyok. Vezetőségi tagja vagyok a Magyar Földrajzi Társaság Oktatási Bizottságának, az MTA Földrajzi Oktatási-Képzési Albizottságának, a TIT Jurányi Lajos Egyesület Földrajzi Szakosztályának, a Magyar Földrajzi Társaság Nyírségi Osztályának, a MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Testület Földrajzi Albizottságának. Tagja vagyok a Debreceni Egyetem Doktori Iskolájának, illetve tagjai közé választott a Tanárképző Szövetség Szakmódszertani Bizottsága is. Szerkesztőbizottsági tagja vagyok a Geometodika és az Iskolakultúra folyóiratoknak. A Debreceni Egyetem Doktori Iskolájában számos alkalommal vettem részt PhD-védésen vizsgálóbizottsági tagként. A Budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem TTK Doktori Iskolájánál két esetben opponensként szerepeltem, a Pécsi Tudományegyetem TTK Doktori Iskolájánál három alkalommal opponens, négyszer pedig bizottsági tag voltam a doktoranduszok PhD-védésén.

Meséljen nekünk egy kicsit a családjáról is! Hogyan alakul mostanában Professor Úr élete?

Feleséggel – aki szintén ibrányi – diákkorunkban (1952) ismerkedtünk meg. Többévi udvarlás után 1956. június 30-án kötöttünk házasságot. Azóta is békés, boldog a családi életünk. Feleségem ének–földrajz szakos általános iskolai tanárként dolgozott Nyíregyházán a 17. sz. általános iskolában nyugdíjazásáig. Munkám során a feleségem önzetlen segítségére mindenkor számíthattam. Gyermkeink Ildikó (1958) és Gyula András (1963). Ildikó biológia–földrajz szakos általános iskolai tanár. Miskolcon tanított, 2022-től nyugdíjas. Gyula András sebész főorvos a Nyíregyházi Jósa András Oktatókórházban. Lányunk családja két unokával és négy dédunokával örvendeztet meg bennünket.

Gyermekeink számára igyekeztünk a boldog, gondtalan, vidám gyermekkor feltételeit biztosítani. Nagy gonddal és szeretettel gondoskodtunk szellemi és fizikai fejlődésükről, pályaválasztásukról. Szeretetüket, figyelmességüket mindenkor tapasztalhatjuk. Emlékezetesek, tanulságosak voltak azok a kirándulások, országjárások, amelyek családi szervezésben történtek, szinte minden évben. A hazai tájakon túl több európai ország természeti, történeti, kulturális értékeivel is megismerkedhettünk, mint pl. Csehország, Lengyelország, Németország, Ausztria, Görögország, Törökország, Olaszország, Románia, Kárpátalja, Jugoszlávia. Nyugdíjas éveim alatt a tudományos munka mellett a kertészkedés a legkedvesebb elfoglaltságom.

Szakmai élete során milyen díjakban, rangos elismerésekben részesült a Professor Úr?

Ha kronológiai sorrendben nézzük, először 1962-ben „Kiváló Úttörővezető” kitüntetést kaptam. Ezt követte 1979-ben a „TIT Aranykoszorús Jelvény” kitüntetés, majd 1980-ban az „MHSZ Kiváló Munkájáért” kitüntetés. 1982-ben Honvédelmi Érdemrendet kaptam. 1982-ben Kiváló Munkáért, 1984-ben „Szocialista Földrajzért” kitüntetések kaptam. 1998-ban Alkotói Díj-ban részesültem. 2002-ben megkaptam a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetést. 2003-ban Udvarhelyi Kendoff Károly Emlékérmét kaptam. Ibrány Önkormányzata pedig 2011-ben Pro Urbe Kitüntetésben, 2022-ben díszpolgári címben részesített.

Ha ebből a rendkívül szerteágazó és nagyszerű pályafutásból ki lehetne emelni valamit, akkor mi lenne az? Professor Úr mire a legbüszkébb?

Szakmai sikeremnek tartom, hogy a Rétköz, mint kistáj közismertté vált. Szervezetek foglalják nevükbe a „Rétköz” földrajzi nevet. Például a Rétközi Múzeum (Kisvárd), a Rétközi Iskolaszövetség (Ibrány), a Rétközi Kulturális Fesztivál (Demecser), a Rétközi Kulturális és Turisztikai Napok (Tiszabercel), a Rétközi Kendergyár (Nagyhalász) stb. Ezen felül azokra a tanítványokra vagyok még büszke, akik kiváló tanárok, iskolavezetők lettek, követik azokat a direktívákat, amelyek a hatékony, korszerű földrajzoktatást szolgálják. 2001 szeptemberében sikeres habilitációs vizsgámat követően a Pécsi Tudományegyetem TTK Habilitációs Bizottsága 2001. november 14-én habilitált doktorná nyilvánított, majd 2002. március 28-án a Pécsi Tudományegyetem Szenátusa egyetemi magántanári címet adományozott. Az oktató-képző és tudományos munkám elismeréseként 2005. április 1-jei hatállyal a Nyíregyházi Főiskola Tanácsa „Professor Emeritus” címmel jutalmazott.

Mit tart a magyar geográfia talán legnagyobb erényének, illetve problémájának? Ön szerint melyek a geográfia előtt álló legfontosabb feladatok napjainkban?

Véleményem szerint napjainkban visszaszorulóban van a földrajz mint tudomány. Ahhoz, hogy igazi ereje legyen, meg kell találni a 21. századi feladatait és kitörési lehetőségeit. Legfontosabb feladata tehát a megújulás lenne. Ebben szerepet játszhat a regionális földrajz hangsúlyozása, melynek a gyakorlati élethez kellene igazodnia, és javaslatokat adni pl. a falvak elnéptelenedésével, vidékfejlesztéssel kapcsolatban. A geoinformatika, a társadalomföldrajz és a regionális földrajz lehetnének a megújulás felé vezető kitörési pontok. A földrajznak a hazai közoktatásban elfoglalt jelenlegi helyzete korántsem kielégítő. Ahhoz, hogy rendeltetését megfelelő szinten tölthesse be, lényeges változások szükségesek.

Mit ajánlana Professor Úr a fiatal geográfusnemzedékek figyelmébe?

A tanulás fontosságát szeretném hangsúlyozni számukra, amely mélyebb ismeretek megszerzését és a magyarországi mellett külföldi tanulmányok (Franciaország, Németország, USA) folytatását is jelentheti. Külön szeretném hangsúlyozni a külföldi kapcsolatok építésének fontosságát, kiemelve a magyar–román kutatások összehangolását, gondolok itt elsősorban Erdély földrajzának kutatására.

KÖVETKEZTETÉSEK

Kormány Gyula szerteágazó és rendkívül gazdag életpályája az évtizedek során olyan gyarapodáson ment keresztül, amelyet mindvégig meghatározott a természetközeli tárgyak, különösen a földrajz és biológia szeretete. Saját szakmai fejlődését szem előtt tartva kezdett a pedagógia felé is fordulni. Oktatói tevékenységével és tudományos munkásságával jelentősen hozzájárult hazánk, a Rétköz, valamint szülőföldje Ibrány földrajzi értékeinek megismeréséhez. Aktív résztvevője volt a földrajztanárképzés tantervi programjának kimunkálásában is, melynek keretében számos főiskolai tankönyv és jegyzet írásában közreműködött. Módszertani munkásságának összegzéseként jelent meg „A földrajz tanítása” c. könyve, amely a mai napig az egyetemi és főiskolai földrajztanárképzés alapművének számít.

2001-ben sikeres habilitációs vizsgáját követően a Pécsi Tudományegyetem TTK Habilitációs Bizottsága habilitált doktorrá nyilvánította, majd 2002-ben a Pécsi Tudományegyetem Szenátusa egyetemi magántanári címet adományozott neki. Az oktató-képző és tudományos munkája elismeréseként 2005-ben a Nyíregyházi Főiskola Tanácsa „Professor Emeritus” címmel jutalmazta. Tevékeny kutatói pályájáról árulkodik a Magyar Tudományos Művek Tára is, amely jelenleg mintegy 176 publikációját jegyzi.

Professor Úr aktív oktatói tevékenységét 2012 év elején fejezte be, azonban mind a mai napig fáradhatatlanul dolgozik, mivel kutatómunkáját egyáltalán nem tekinti befejezettnek. Tovább kívánja folytatni a tájföldrajzi értékfeltáró és -közvetítő tevékenységet Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye kistájaira kiterjedően, különböző időkeresztmetszetekben vagy teljes fejlődési folyamatként, valamint foglalkozni szeretne még a Felső-Tisza-vidék és a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyére eső Nyírség tájhasznosítási lehetőségeivel is. Vizsgálati eredményeit a Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemlében, a Történeti Földrajzi Közleményekben és különböző tanulmányköteteken továbbra is publikálja.

IRODALOMJEGYZÉK

- Baranyai, G., & Lampért, K. (2007). Riport Enyedi Györggyel. *Modern Geográfia*, 2(2), 1–24.
- Bugya, T., & Ritz, I. (2006). Beszélgetés Jakucs Lászlóval. *Modern Geográfia*, 1(1), 1–35.
- Bugya, T., & Ritz, I. (2007). Beszélgetés Pécsi Mártonnal 2001 februárjában, otthonában, Törtelen. *Modern Geográfia*, 2(1), 1–22.
- Enyedi, F., Alpek, B. L., & Tésits, R. (2022). A Bükk-hegységtől a nemzetközi karsztkutatóig. Beszélgetés Keveiné Bárany Ilonával [Interjú]. *Modern Geográfia*, 17(3), 1–12. <https://doi.org/10.15170/MG.2022.17.03.01>
- Fazekas, I., Balla, D., Benkhard, B., Csorba, P., Kiss, E., Mester, T., Szabó, Gy., & Vasvári, M. (2023). Rendszergondolatok rendszerezése. Interjú a 80 éves Kerényi Attila professzorral. [Interjú]. *Modern Geográfia*, 18(3), 87–104. <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.03.06>
- Gálosi-Kovács, B., & Orsós, Gy. (2022). A karsztoktól a környezetgazdálkodásig. Beszélgetés Fodor Istvánnal [Interjú]. *Modern Geográfia*, 17(1), 47–55. <https://doi.org/10.15170/MG.2022.17.01.03>
- Gera, A. (2023). Egy regionalista – földrajzos gyökerekkel. Beszélgetés Nemes-Nagy Józseffel [Interjú]. *Modern Geográfia*, 18(2), 97–108. <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.02.06>
- Herczeg, A., Moró, D. R., & Tésits, R. (2021). A füstölgő meddőhányóktól a globális közlekedésig. Beszélgetés Erdősi Ferencsel [Interjú]. *Modern Geográfia*, 16(4), 69–83. <https://doi.org/10.15170/MG.2021.16.04.04>
- Izsák, É., & Tésits, R. (2023). „Mindig azt csináltam, ami érdekelt.” Beszélgetés Gábris Gyula professzorral [Interjú]. *Modern Geográfia*, 18(3), 77–85. <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.03.05>
- Kormány, Gy. (1967). *Rétköz gazdasági földrajza* [Doktori értekezés, József Attila Tudományegyetem].
- Kormány, Gy. (1978). Szabolcs-Szatmár hévízkútjai és hasznosításuk. *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle*, 13(2), 35–49.
- Kormány, Gy. (1979). A tiszalöki vízlépcső. In S. Frisnyák (szerk.), *Szabolcs-Szatmár megyei földrajzi olvasókönyv* (2. köt., pp. 73–79). Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács.
- Kormány, Gy. (1980). Nyíregyháza éghajlata. *Acta Academiae Paedagogicae Nyiregyháziensis*, 8(F), 75–94.
- Kormány, Gy. (1982). *Az önálló tanulói munka lehetőségei és hatékonysága az általános iskolai földrajzoktatásban* [Kandidátusi értekezés, Magyar Tudományos Akadémia].
- Kormány, Gy. (1988). A videotechnika és a számítógép szerepe az általános iskolai földrajzoktatásban. In A. Benedek (szerk.), *Számítástechnika a közoktatásban* (pp. 47–55). Országos Pedagógiai Intézet.
- Kormány, Gy. (1989). *A földrajzi ismeretterjesztés tartalmi és módszertani kérdései*. Tankönyvkiadó.
- Kormány, Gy. (1990). Képmagnetofon a földrajzoktatásban. *Acta Academiae Paedagogicae Nyiregyháziensis*, 12(A), 321–328.

- Kormány, Gy. (1991). A mikroszámítógépek alkalmazása az általános iskolai földrajzoktatásban. *Földrajzi Közlemények*, 115(1–2), 49–54.
- Kormány, Gy. (1992). Videofelvételek alkalmazása a földrajzoktatásban. *Iskolakultúra: Pedagógusok Szakmai-Tudományos Folyóirata*, 2(5), 75–78.
- Kormány, Gy. (1993). *Az önálló tanulói munka a földrajzoktatásban*. Stúdium Kiadó.
- Kormány, Gy. (2000). *A Rétköz földrajza: a kistáj gazdaságának természeti- és társadalomföldrajzi alapjai*. Nyíregyházi Főiskola Földrajz Tanszék.
- Kormány, Gy. (2001). *A korszerű földrajzoktatás: válogatott módszertani tanulmányok*. Nyíregyházi Főiskola Földrajz Tanszék.
- Kormány, Gy. (2005). *A földrajz tanítása*. Bessenyei Könyvkiadó.
- Kormány, Gy. (2008). *A Bereg-Szatmári-síkság természeti, társadalmi-gazdasági erőforrásai, fejlesztési lehetőségei*. Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Kormány, Gy. (2010). *Ibrány természeti, társadalmi-gazdaságföldrajzi adottságai, fejlesztési lehetőségei*. Ibrány Város Polgármesteri Hivatala.
- Kormány, Gy. (2021). *Szemelvények a Rétköz természeti, társadalmi, gazdasági helyzetéről: tanulmányok*. Ibrány Város Önkormányzata.
- Lampért, K., & Radvánszky, B. (2007a). Beszélgetés Marosi Sándorral 2006 februárjában, a Földrajztudományi Kutatóintézetben, Budapesten. *Modern Geográfia*, 2(2), 1–27.
- Lampért, K., & Radvánszky, B. (2007b). Beszélgetés Somogyi Sándorral 2006 februárjában, a Földrajztudományi Kutatóintézetben, Budapesten. *Modern Geográfia*, 2(1), 1–20.
- Rác, Sz., & Reményi, P. (2022). „Generációk munkájára támaszkodva kutatunk” Beszélgetés Hajdú Zoltánnal 70. születésnapja alkalmából [Interjú]. *Modern Geográfia*, 17(4), 9–20. <https://doi.org/10.15170/MG.2022.17.04.02>
- Szalai, Á. (2022). „Hallatni kell mindenütt a hangunkat!” Beszélgetés Mészáros Rezsővel [Interjú]. *Modern Geográfia*, 17(4), 1–8. <https://doi.org/10.15170/MG.2022.17.04.01>
- Szebényi, A., & Szabó, A. (2008). Interjú dr. Kőszegfalvi György Professzor Úrral. *Modern Geográfia*, 3(2), 1–13.

Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenccel-feltételeinek megfelelően felhasználható. (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

This open access article may be used under the international license terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

